

Mnichovské
memento

Okupace
Kolonizace

Názorové fórum
Památníku ticha
2023/2024

Texty: Petr Bednařík, Antonie Doležalová, Petr Hlaváček, Ondřej Houska, Tomáš Kafka, Lucie Korcová, Petr Koura, Igor Lukeš, Martin Mahler, Petr Pithart, Petr Placák, Ludmila Rakušanová, Pavel Štingl, Paweł Ukielski, Jan Urban, Dagmar Vorlíček

Jazyková redakce: Jana Křížová

Produkce: Věra Weinerová, Mahulena Červená

Grafická úprava: Belavenir

Fotografie na obálce: Jan Lukas

Fotografie: Bára Lockefefer, Karel Cudlín

Tisk: powerprint Horoměřice

Vydal: Památník ticha, státní příspěvková organizace MK ČR

Poštovní adresa – kancelář: Osadní 26, 170 00 Praha 7

www.pamatnikticha.cz

Texts © Petr Bednařík, Antonie Doležalová, Petr Hlaváček, Ondřej Houska, Tomáš Kafka, Lucie Korcová, Petr Koura, Igor Lukeš, Martin Mahler, Petr Pithart, Petr Placák, Ludmila Rakušanová, Pavel Štingl, Paweł Ukielski, Jan Urban, Dagmar Vorlíček

Foto © Bára Lockefefer, Karel Cudlín 2024

© Památník ticha, 2024

Nadčasové memento neudržitelného pádu. Odkaz méně známých událostí spojených s obdobím mezi Mnichovem a okupací Československa

Sborník k dvěma názorovým fórům Památníku ticha, jež vzpomněla významných dat před 85 lety, vychází v době, kdy se diskutují nové pohledy na naši minulost v kontextu událostí, které prožíváme. Mnichov už není jen opakující se metaforou pro manipulaci s hranicemi nějakého státu kdekoli na světě, ale žhavou realitou, aktualizovanou probíhajícími konflikty.

Jak 30. září, tak 15. březen opět probouzejí polemiky o osobnosti prezidenta Beneše. Stal se symbolem zmaru politické koncepce meziválečné republiky navzdory tomu, že v roce 2004 byl přijat zákon o jeho zásluhách.

„Lex Beneš“ stále platí, a proto ze střípků minulosti dělá podivnou zahořklou kaši současné doby.

Památník ticha není výhradním prostorem ke kritice státníků, nýbrž platformou pro nové pohledy na vazby mezi minulostí a dneškem. Nejsou to jen paralely v účelových manipulacích

propagandy vyhocených časů, ale také osobnostních selhání, která ovlivňují události, na něž s bolestí v paměti myslíme. Jsou to také rysy nepoučitelnosti očividně se opakujících událostí, které ze selhání jednotlivců vycházejí.

Strach, populismus a krátkozrakost, to jsou bolestivé odkazy počátku i konce druhé republiky. Dnes shledáváme podobné rysy u novodobých válek, právě tak jako neodhadnutelné proměny v politických koncepcích okolních států.

Mění se tradiční pohledy na spojelectví evropského středu a někdejší fráze o bratrství a věčné spřízněnosti berou za své. Proto je každá nová informace o jejich významu správně zasazena do kontextu, velmi cenná jak pro naše posluchače streamů, tak pro studenty přicházející do kontaktních diskusí.

Jsme rádi, že názorovým fórům je věnována stálá pozornost mladého publika. Jsme také rádi, že hosté, kteří mají co říci, stále obohacují naše diskusní témata. Rád bych jim tímto znovu poděkoval a pevně věřím, že i tento sborník bude mít svůj význam v seriálu tištěných vzdělávacích materiálů Památníku ticha.

Toto dvojčíslo má svůj význam jako vzpomínka na rámeček druhé republiky. Vypovídá o tom, že i na počátek rozpadu Československa, i na jeho válečný zánik, lze stále nacházet nové inspirativní pohledy. Proto jsme obě setkání zpracovali do jednoho sborníku.

Pavel Štingl

Akce pod záštitou primátora hlavního města Prahy a ministra kultury ČR.

Hlavní mediální partner: Česká televize

Mediální partner: Český rozhlas

Památník
ticha

MINISTERSTVO
KULTURY

Česká televize

OX Centrum
současného
umění

Mnichovské memento

3. názorové fórum
Památníku ticha

Rezidence primátora
hlavního města Prahy
26. září 2023

- 5 Petr Pithart
- 8 Ondřej Houska
- 10 Jan Urban
- 11 Tomáš Kafka
- 12 Dagmar Vorlíček
- 14 Igor Lukeš
- 17 Ludmila Rakušanová

Dramaturgie:
Tereza Žižková

Moderace:
Jan Bumba

Petr Pithart Jak jsme bojovali a jak jsme nebojovali ve válkách 20. století

Tuto úvahu nabízím ve dnech, ve kterých si připomínáme mnichovskou dohodu z konce září 1938: připomínáme si ty dny jako dny zrady a zároveň při tom přemýšlím, jak si stojíme v Putinově válce.

Někteří z nás se dějinami trápíme. Neříkám, že je to nějaká ctnost, prostě to tak máme. Trápíme se třeba tím, že jsme tenkrát nebojovali. Ohlížíme se na naši minulost, jak se nám už víc než rok a půl ukazuje v novém světle. A tak se, někteří, trápíme nejen tím, že jsme byli tehdy v Mnichově zrazeni, ale že jsme se na té zradě osobou prezidenta republiky nějak podíleli, že jsme se, abych tak řekl, nechali zradit.

Dost dlouho se u nás ví, že 30. září v Mnichově před pětaosmdesáti lety bylo už o nás rozhodnuto. Devět dní už bylo rozhodnuto, ačkoli to vědělo jen pár lidí na planetě. Dodnes tu přitom panuje mýtus zrady Západu a nás jako obětí...

To, ačkoliv Edvard Beneš písemně, v naprostém utajení, nabídl velké kusy území republiky Hitlerovi už 14. září 1939. Uskutečnilo se to přes ministerské předsedy Daladiera a Chamberlaina; definitivně se rozhodlo 21. září, kdy Hodžova vláda přijala francouzsko-britské, Benešem objednané ultimátum, a pak, po demisi Hodžovy vlády – čímž uznala, že jednala protiústavně –, na tom druhého dne nastupující vláda Syrového už nic nezměnila. Nebylo to přijetí v Hodžově vládě jednomyslné, což málokdo ví: lidovci Jan Šrámek a Jan Dostálek a poslanec za Národní sjednocení František Ježek byli proti.

V Mnichově 30. září se pak jen upřesnilo, co již bylo předtím ujednáno. Tedy kdy a jak Československo vyklidí pohraniční

území, jak ostatně zní první věta mnichovské dohody. Cituji: „Německo, Francie a Spojené království se zřetelem k dohodě, již bylo ve věci odstoupení sudetoněmeckého území v zásadě již dosaženo...“

Hitler si nakonec vzal o dost víc, než Beneš nabízel, ale to šlo jen o kvantitu, nikoli o princip. Mobilizace vyhlášená 25. září byla tak bohužel jen šidítkem pro rozhořčený národ. Vojáci zalehlí v bunkrech netušili, že jsou připraveni zemřít za území, které už nebylo naše. Beneš byl přesvědčen, že je to taktické řešení, ale pro mnohé vojáky musel být rozkaz ustoupit z bunkrů ponížením, potupou, která poznamenala duši národa, jestli dovolíte připustit něco jako duši. Oni nabízeli své životy a pak jim z Prahy z nějakých kancelářů vzkázali, že si tu svou oběť mohou strčit někam..., do torny, že je československý stát už nepotřebuje. Nejenže jsme nebojovali, byli jsme zneužiti v dlouho neprůhledné politické hře.

Ano, příliš šancí tu nebylo. Všechny sousední státy byly proti nám, uvnitř státu žila třetina Němců, kteří chtěli pryč, statisíce Maďarů a Poláků, kteří chtěli taky pryč, menší polovina byli Slováci, kteří si přáli minimálně autonomii nebo federaci. Anebo samostatný stát. Vůdci našich vzdálených spojenců, státníci nesmyslně vyprojektované Malé dohody, Jugoslávie a Rumunska, byli v té době již obdivovateli Hitlera. Pacifistická, první válkou dosud zdrčená Francie nám opravdu nemohla pomoci. Když se Poláci konečně proti všeobecné usmiřovací strategii postavili a začali se bránit, Francie sice vyhlásila Hitlerovi válku, ale půl roku nevystrčila ani patu, natož hlavu zpoza Maginotovy linie. Byla by pak stejně převálcována za tři neděle. Na tuto Francii že jsme jediné měli navázanu naši bezpečnost? Na Francii, které se pochopitelně do války jít nechtělo.

Byl to vskutku husarský kousek Benešovy zahraniční politiky – úplně všichni byli nakonec proti nám! Politiky, kterou její tvůrce notoricky označoval za „vědeckou“ a ke které nepřipustil za dvacet let jedinou

alternativu, nikoho, ani ze svých nejbližších. Byla to tak fatálně nevýhodná konstelace, že se snad horší ani nedá vymyslet. Dala se na podzim 1938 jen pokazit dalšími kroky sebestředného, ješitného muže, který zkoncentroval ve svých rukou veškerou naši zahraniční politickou moc.

Mnoho šancí koncem září 1938 vidět tu nebylo. Ale právě v takových situacích bytostného otřesení mohou či mají lidé činit rozhodnutí, kterými zakládají na sebevědomou budoucnost. Tak ex post viděl mezní lidské situace filosof Jan Patočka.

Byli jsme snad špatní vojáci? Zbabělí? V první světové válce naši muži bojovali na všech, doslova na všech frontách. Leckde jako hrdinové. Šedesát tisíc z nich jako zrádci. Legionáři. Ti, kteří bojovali v rakousko-uherských armádách, bojovali loajálně, jak přísahali. Na Sibíři jsme možná měli v jednu krátkou chvíli osud Ruska zmítaného občanskou válkou všech proti všem ve vlastních rukou.

I v druhé válce jsme srdnatě bojovali na všech válčističích světa. Jako dobrovolníci, přeběhlíci. Letci v Anglii! V severní Africe! Smazali jsme v sobě potupu ústupu z bunkrů? Jen nakrátko.

Mezitím doma denně odcházely Veletržní třídou na nádraží Bubny skupiny Židů s kufry a vaky, většinou na smrt. Potkávali je Pražané se sklopenýma očima; představuji si, jak by mně bylo, kdybych byl mezi nimi. Kdybych šel třeba na fotbal, nahoru na Letnou...

Ano, nemáme se šetřit od žádného trápení, jestli nám pomůže projasnit nejen existenčně, ale i existenciálně vyhocené situace.

Vojáci se tehdy vraceli do země, která byla de facto už podruhé vydána Benešem, tentokrát do jiného totalitního impéria.

Připusťme si to: „Mnichov“ je jen epizodou v řetězu ústupků Západu. Hitler obsadil Porýní, zavedl všeobecnou brannou povinnost, vyzbrojil armádu, obsadil Rakousko – všechno to proti liteře bezmocné versailleské mírové smlouvy. Válku vlastně vyhráli

Poláci tím, že se jako první bránili, Churchill tím, že výzvu války přijal, Rusové, kteří bojovali o samu existenci svého impéria, ale pak ovšem ještě i pro jeho rozšíření: avšak pořád by to nestačilo. Museli, neradi, do války vstoupit i Američané.

Netrapme se tím, že jsme koncem září nebojovali. „Mnichov“ je falešný symbol potupy. Trapme se tím, že se náš prezident Beneš do konce života nezmínil o tom, že by někoho vyslal do Francie s návrhem ústupků. Kterého pak vypudil ze své londýnské vlády a nechal kdesi na pobřeží Walesu umírat ve strachu, že vzkaz o ochotě vydat území státu na něho Beneš hodí... Jaromíra Nečase, tragickou oběť bezmezného loajality ke svému prezidentovi.

A druhou republikou se trapme, předjímalá norimberské zákony, zbrojila o sto šest a odevzdávala všechny zbraně Hitlerovi, takže naše skvělé malé tanky brázdily zhroucenou Francii.

Trapme se rozhodně antisemitismem, propuknuvším i u nás.

Světová válka nezačala, ale může začít. Z Ukrajinců učinila politický národ, který se Rusům nikdy nevzdá. Vskutku: to, kdo a jak bude bojovat, se často ukáže, až když boje začnou. Třeba by se všechny výpočty politiků a generálů na podzim 1938 ukázaly mylné a my bychom bojovali právě tak statečně jako Ukrajinci. A nezůstali bychom sami, jako dosud Ukrajinci nezůstávají.

Osamoceného Putina dnes podporují nejdarebáčtější státy světa, zatímco my ve svazku s NATO konečně děláme to, co jsme měli dělat vždycky. Zbrojíme a cvičíme.

Konečně si vedeme dobře, jakkoli i to bude stát obětí.

Trapme se Edvardem Benešem i za to, že postupně zradil všechny ty, kteří mu byli loajální, Jaromíra Nečase a také třeba úspěšného zpravodajce generála Moravce, kterému Beneš celou válku visel na rtech a kterého po válce hodil přes palubu. Trapme se tím, že do konce života nesebral odvahu k tomu, aby se přihlásil k myšlence zabít Heydricha.

Netrapme se mnichovskou zradou jako tzv. zradou Západu. O té bylo přece možné mluvit, jen dokud se nevědělo o Nečasově misi. Dvě naše vlády kapitulovaly ne před diktátem, ale před faktem už ztraceného území, které Hitlerovi Beneš skrze Francii a Spojené království nabídl, aby pro tu chvíli ulevil jejich špatnému svědomí.

Západ byl totiž slepý vůči dalším Hitlerovým plánům už dávno, ačkoli o nich všechno napsal již v roce 1924 v Mein Kampfu, ve vězení v Landsbergu. Západ tehdy zradil především sám sebe, své lepší já. Kdo nezradil, byli ženy a muži na všech frontách války, která nemusela být. Těm přísluší čest a sláva.

Dodám ještě, co vlastně jako čerstvé trápení trvá: naše sněmovna na návrh komunistických a sociálnědemokratických poslanců odhlasovala v roce 2004 zákon o tom, že se Edvard Beneš zasloužil o stát. Senát to zamítl. Nicméně ten zákon pořád platí a je účinný.

Je mi líto, že pro vás dnes nemám lepší závěr této rekapitulace – o hrdinství jedněch, ale hanbě druhých.

Ondřej Houska

Téma Mnichova je stále živé

Jak spolehlivě poznat někoho, kdo na současné dění roubuje analogie z minulosti a přitom tuto minulost dostatečně nezná? Třeba když spojuje ruskou invazi na Ukrajinu a „Mnichov“. Ukrajinci hrdinně bojují, Češi se bez boje vzdali. Tohle srovnání zní na první pohled logicky, ale je, s prominutím, pitomé.

Pokud bychom ho chtěli použít, musela by situace Ukrajiny vypadat takto – Spojené státy americké a další mocnosti Západu by Kyjev nutily, aby vydal bez boje vše, co Moskva žádá. Pokud by to neudělal, byl by viníkem války on, nikoli Rusko. Ukrajinci by taky agresorovi čelili nejen naprosto sami bez jakékoli materiální pomoci, ale navíc by proti nim stálo agresorů víc – útokem by kromě Ruska hrozily i další sousední země.

Teprve tehdy, když srovnáme tento kontext, pochopíme, že porovnávat rozhodnutí Volodymyra Zelenského a Edvarda Beneše

je zcela mimo. Nehledě na to, že o podrobení se mnichovskému verdiktu velmocí nerozhodl prezident Beneš, ale vláda. A to poté, co ji velitelé československé armády informovali, že v případném boji není žádná naděje na úspěch.

Téma Mnichova je tedy stále živé, zhusta je ale používáno zavádějícím způsobem nebo rovnou zneužíváno. Pojem „Mnichov“ se často objevuje v mezinárodních vztazích – nelze přece trpět to či ono, to by byl „nový Mnichov“, slyšíme.

Jenže s vnášením historických analogií do současnosti je prostě problém. Odkazy na „Mnichov“, a tedy na to, že diktátorům se nemá ustupovat, se už politici nebo komentátoři pokoušeli odůvodnit leccos – asi nejnámější je v tomto kontextu americká invaze do Iráku v roce 2003 a britsko-francouzské obsazení Suezského průplavu roku 1956. „Mnichov“ sloužil jako argument těm, kdo se pustili do vojenské akce – která nakonec skončila špatně.

Častý je ale taky opačný případ, kdy je politikům předhazována příliš velká snaha dohodnout se s agresivní mocností. Prostě, jak se říká, mnichovanství.

Ale jak se obou extrémů vyvarovat? Jak poznat, kdy může být odkaz na „Mnichov“ skutečně užitečnou analogií pro naši vlastní situaci a kdy je naopak jen zneužíván nebo užíván lidmi, kteří o minulosti neví nic nad rámec ideologických frází?

Na tuto otázku se pokusil odpovědět německo-americký historik Konrad Jarausch. „Poučením z Mnichova není neokonzervativní výzva odmítnout jednání a kompromis za všech okolností, ale nutnost přesvědčit se o charakteru protistrany. Když máme co do činění se slušným odpůrcem, který je ochoten dodržovat mezinárodní právo a respektovat smluvní závazky, pak mohou ústupky zabránit zbytečnému ozbrojenému konfliktu. Ale když máme co do činění s krvelačným diktátorem, jehož cílem je jen nárůst jeho vlastní moci, pak je moudřejší zaujmout tvrdý postoj. Sama o sobě není správná ani tvrdost, ani smířlivost. Které z těchto možností dát přednost je vždy odvislé od kontextu,“ napsal profesor Jarausch v jedné ze svých knih.

Je to poučení, které platí i pro dnešní válku na Ukrajině. Nebudme naivní, my na Západě Ukrajince rozsáhle nepodporujeme hlavně kvůli nějakým sympatiím k nevinné oběti agrese. Ale prostě proto, že jde o zásadní porušení mezinárodního řádu, přičemž rozhodně nelze automaticky předpokládat, že by se Vladimir Putin na Ukrajině, pokud by ji dobyl, zastavil.

Právě tuto skutečnost nepochopili představitelé západních velmocí v roce 1938, ačkoliv Edvard Beneš dělal všechno možné, aby jim vysvětlil, že Hitlerovi zdaleka nejde o sudetské Němce, ba ani o Československo. Protože Beneš chápal mezinárodní situaci, chápal taky, že jeho země by proti Německu mohla bojovat sama, bez vojenské podpory západních mocností. A taky se na to v září 1938 chystal. Ale bylo mu jasné, že se nemůže pustit do války za situace, kdy se tyto velmoci dohodly s Hitlerem, a byly to ony, kdo po Praze požadoval kapitulaci. Beneš věděl, že Západ bude dříve či později nucen prozívat a že teprve tehdy nastane

pravá chvíle k československému odporu, do jehož čela se z titulu lídra exilové vlády nakonec postaví.

Dnes, když se vracíme k Mnichovu, bychom se měli zabírat těmito evropskými souvislostmi. Ale místo toho u nás často zní absurdní úvahy například ve stylu, jestli se snad Československo fakticky nerozložilo samo, ještě před Mnichovem, a to kvůli komplikované národnostní situaci. Případně slyšíme „scestná tvrzení“, jak to nazval profesor Jiří Pešek, že Beneš v Československu vládl jako nějaký car bez parlamentu, a tedy že stát už v té době nebyl parlamentní demokracií.

Porozumění evropskému kontextu a vlivu, jaký na vnitřní situaci Československa měly světovládné nacistické plány už od počátku třicátých let, tu stále chybí. Přitom by stačilo přečíst si konstatování historika Jiřího Kovtuna, který napsal: „Československo, jaké bylo v podobě mezi válkami, mohlo a mělo mít lepší politickou kvalitu, která by ho byla nezachránila, ale zvýšila by jeho hodnotu v okolním světě a v očích následujících generací. Není však možné nevidět, co bylo nad síly Československa: ať pevné, nebo vrávorající, ať přísně spravedlivé, nebo chybné, ať ustupující, nebo neústupné, ať vnitropoliticky dotvořené, nebo nehotové, Československo nemohlo v žádné ze svých podob utišit agresivní hlad a žízeň německých nacistů.“

V tomto smyslu je tedy pochopitelné, abych odpověděl na vaši otázku, pokud bychom se ohledně „Mnichova“ chtěli i dnes stavět do role oběti, bylo by to zcela zbytečné – jde o uzavřenou minulost. Současné české politice můžeme vyčítat leccos, ale má, na rozdíl od té polské, alespoň dost rozumu, aby nepožadovala reparace za německou okupaci. A proto, pokud o „Mnichovu“ mluvíme, zdůrazňujme hlavně jeho zmíněný evropský kontext. Protože je to právě evropský kontext, tedy jak se bude dařit Evropě, co je určující pro přítomnost a budoucnost nás Čechů i nyní, stejně jako to bylo rozhodující před 85 lety.

Jan Urban

Je nejvyšší čas začít se učit mluvit pravdu

Už více než osmdesát let je syndrom „Mnichova“ nejhoupější, nejprolhanější a nejničivější součástí českého sebevnímání. A dokud se ho české společenství nezbatí, nedospěje. Byli jsme prý zrazeni, a proto jsme bez viny. Údajně bezmocná, malá a všemi spojenci opuštěná země, které prý tváří v tvář hrozbě války nezbylo než se v jediném okamžiku vzdát nezávislosti a všech svých údajných státotvorných hodnot humanismu a demokracie. Prý se nedalo nic dělat, a tak jsme nacistickému molochu bez odporu odevzdali nepoškozený obrovský zbrojní průmysl, kompletní výzbroj moderní armády, zlaté rezervy, naši důstojnost a sebeúctu. – A za krátký čas i naše československé Židy českého i německého jazyka.

Nic nebránilo státu a společnosti zachránit tisíce židovských rodin jejich

vysláním do emigrace. Hrdinský pokus za nás úspěšně a soukromě udělal až mladý anglický bankovní úředník Nicholas Winton a pár jeho britských přátel. Není omluvy – my jsme se nemuseli ponížít. Totální selhání československého státu a české i slovenské společnosti po Mnichovu nebylo nutné.

Dánsko se v mnohem bezvýchodnější situaci v dubnu 1940 nevzdalo. Po pouhých šesti hodinách bojů nařídil král Kristián X. ukončit vojenský odpor. Za cenu devíti mrtvých vojáků si Dánsko dokázalo vynutit podmínky kapitulace, které uchovaly důstojnost, státnost a čest dánského státu. Dánský král Kristián X. neutekl. Naopak prakticky každý den projížděl na koni ulicemi hlavního města a dodával svým spoluobčanům hrdost a naději. Dánská společnost proto v odporu nacismu dokázala zachránit i přes 90 % svých Židů.

České společenství ve své naprosté většině nehnulo pro záchranu stovek tisíc československých Židů a sudetoněmeckých antifašistů prstem. Naopak. Od násilného vyhánění tisíců židovských uprchlíků před anšlusem Rakouska zpět do rukou

nacistických ordnerů, vracení desetitisíců československých občanů, Židů a levicových antinacistů z obsazovaných Sudet těsně po „Mnichovu“ přímo do rukou gestapa až po drsná ultimáta vedení domácího odboje z podzimu roku 1944, požadující vyhnání „všech Němců a Židů“ z poválečné republiky. Ideály humanitní? Demokracie? Ne, jen ubohé lži zakrývající vlastní vinu a zločiny.

K udržení mnichovské lži jsme zapřeli sudetoněmecký levicový a katolický odboj proti hitlerismu. Odboj s partyzánskými skupinami a stovkami odbojářských obětí. To byli Čechoslováci, kteří myšlenku nadnárodní demokracie, vlastenectví, občanství a ideálů humanitních brali vážně až do těch hrdel. Všechny jsme je po konci války raději vyhnali. Kdo o nich dnes ví? Na desítky let jsme zapřeli i tisíce našich letců a vojáků ze západní fronty. Stovky z nich jsme dokonce na dlouhé roky zavřeli do lágrů.

Tomáš Kafka

Odolat pokušení

Mnichovská dohoda a „mnichovská zrada“ byly v době druhé světové války stejně jako v době poválečné nerozlučná synonyma. Stalo se tak nejen v důsledku pachuti ze zrady spojence a principů státní suverenity, ale i s ohledem na výsledek druhé světové války. Obojí přispělo k univerzálnímu odsouzení postojů účastníků mnichovské konference, a to nejen těch ze strany západních mocností. Z „Mnichova“ se tak po právu stalo memento a jako takové jednou z kapitol učebnice „minulosti“, z níž jsme se měli všichni v zájmu budoucnosti poučit.

Ruská brutální válka vůči Ukrajině hrubě porušila nejen principy mezinárodního práva, ale i představu, že vůbec existuje nějaká učebnice „minulosti“. Pokud taková učebnice přece jen ještě existuje, nejspíše je čas napsat její nový díl. V podobném duchu

Pro udržení představy o naší nevině musíme udržovat i lživou legendu o Edvardu Benešovi, prezidentu budovateli, státníku s pronikavým úsudkem a předvídavostí, nepochopeného a zrazeného prý až na konci života spiknutím československých komunistů. On sám byl přitom jeho součástí. Musíme udržovat představu o demokratickém charakteru poválečného státu a společnosti, zamlčovat čistky, cenzuru, všemi tzv. demokratickými politickými stranami jednomyslně schvalované zákazy opozice či předání všech mocenských a kontrolních mocí ve státě už otevřeně totalitní komunistické straně.

„Mnichov“ nebyl zradou spojenců. To jen v té době už neexistující Čechoslováci zradili ideály, na kterých vznikl tento stát, Československá republika. Je nejvyšší čas začít se učit mluvit pravdu. Svět, který přichází, už lži odpouštět nebude.

se vyjádřil i bulharský politolog Ivan Krastev, když hovořil v souvislosti s ruskou agresí o konci doby poválečné a začátku doby nové, doby předválečné. Jestli přitom ona válka, k níž Krastev svým termínem odkazuje, skutečně přijde, není naštěstí jisté. To vše bude záležet na protagonistech dnešní politiky. Aby tito protagonisté, resp. my všichni, ve své snaze o odvrácení hrozby války budoucí uspěli, k tomu bude zapotřebí splnění mnoha předpokladů. Jedním z nich by měl být i dostatečně sebekritický pohled na současnost a nezátěžnější pohled na činy, a případně i selhání, našich předchůdců. Z tohoto nového, nezátěžného pohledu bychom měli spíše než o „mnichovské zradě“ raději hovořit o nebezpečí „mnichovského pokušení“. Odolat pokušení může být totiž v době předválečné mnohem složitější než v době poválečné.

Dagmar Vorlíček Mnichovská ponaučení pro globální společnost

Příběh o mnichovské dohodě je důležitou součástí vyprávění o české historii. Tento příběh a jeho význam se ale postupně mění – a to nejen v závislosti na nových historických poznatcích, ale i v kontextu proměn společnosti a politiky, a tím i naší potřeby porozumět světu kolem nás. Příběh o „Mnichovu“ je atraktivní nejen proto, že je tak významný z hlediska vývoje českého státu a jeho nezávislosti, ale i proto, že poskytuje metafory, které nám pomáhají zorientovat se v současné mezinárodní politice – o velmocích a politických elitách, jejich zradě, o roli malého státu jako oběti imperiálních her či o ustupování zlu. Netřeba snad dodávat, že tyto metafory mají nejen výhody, ale i zásadní limity.

V dnešní době se česká lekce z Mnichova promítá zejména do debaty o ruské invazi na Ukrajině a obecněji o možnostech působení stále relativně mladých středoevropských států v mezinárodní politice. Vnímám v tomto příběhu ale ještě tři další roviny, podstatné v kontextu globalizované, pozdně kapitalistické a stále více technologicky orientované společnosti:

První rovinou je příběh nenaplněného hrdinství. Důležitou součástí českého vyprávění o Mnichově je i to, že jsme chtěli bojovat – že obyčejní lidé byli připraveni bojovat a bránit svůj stát. Na rozdíl od Polska či dnes Ukrajiny chybí v příběhu moderních českých dějin velký moment kolektivního hrdinství, na kterém bychom mohli stavět národní hrdost. Hrdinství a potřeba podílet se na něčem, co přesahuje život jednotlivce, jsou ale důležité nejen pro národní dějiny, ale i pro společnost obecně. To jsme si koneckonců i nedávno připomněli, ačkoli ve zcela jiném kontextu. V začátcích covidové

pandemie a v čase dobrovolného šití a distribuce roušek se ukázalo, jak důležitá a silná je zejména v době krize potřeba lidí semknout se a podílet se na něčem prospěšném pro ostatní. Jinými slovy: jaké to je na chvíli nahradit individualismus, orientaci na výkon a ekonomický zisk společenskou službou, solidaritou a soudržností. Možná ale nemusíme čekat na další pandemii nebo hrozbu agrese nepřátelského státu, abychom tyto prvky posílili i v dnešní společnosti.

Druhou rovinou je příběh nenaplněného technologického snu. Expanzionismus nacistického Německa nebyl v Evropě neočekávaný. Československo se na válku připravovalo a snažilo se maximalizovat obranné kapacity, zejména budováním promyšleného systému pohraničních opevnění, který reagoval na slabiny podobných systémů z první světové války. Tato opevnění ale nikdy nebyla využita: aktivace vojenských kapacit tak musela ustoupit politickému kompromisu. Mnichovské memento je v tomto ohledu připomínkou, jak riskantní je spoléhat se na jednostranná řešení – a to i v současnosti. Technologické inovace se dnes stávají alfou a omegou řešení různých politických a bezpečnostních problémů, ale často zůstává nevyřečeno, jaké nové typy závislostí a zranitelnosti tento trend vytváří a jaké má vedlejší dopady. Technologický optimismus by proto neměl odvádět pozornost od toho, že mnohé problémy je třeba řešit výrazně komplexněji než posilováním technologických kapacit.

Třetí rovinou je příběh střední Evropy jako součásti propojeného světa. Mnichovská dohoda je připomínkou, že Česko je a historicky vždy bylo součástí propojeného světa. Stejně tak nám mnichovská zkušenost připomíná, že odpovědí na krize propojeného světa není ani národovectví či zavírání se před problémy kolem nás, ale ani nekritické vzhlížení k jiným politickým subjektům a slepé přejímání jejich priorit. Budme proto vděční, že pravidla fungování mezistátních vztahů se zejména v evropském kontextu zásadně proměnila a malé státy dnes mohou být stejně aktivními hráči jako státy větší.

Vývoj střední Evropy je třeba číst v globální perspektivě, ať už jde o druhou světovou válku, nebo o současnost. To znamená mimo jiné věnovat pozornost nejen jednotlivým politickým aktérům, ale zejména chápat danou politickou situaci v kontextu globálních politických, ekonomických a společenských jevů. Mnichovskou dohodu musíme proto zasadit do dějin vzestupu a pádu koloniálních mocností a revizionismu států nespokojených s moderním uspořádáním světa. V dnešní době to pak znamená vnímat nárůst populismu a konzervatismu ve střední Evropě jako součást krize liberálního mezinárodního řádu, která je živená nespokojeností s narůstajícími nerovnostmi napříč celým západním světem.

Mnichovské memento nabízí cenné lekce pro současnou českou společnost. Je ale třeba vykročit z tradičních metafor a hledat nová ponaučení mnichovské zkušenosti pro dnešní svět.

Igor Lukeš

V každé šedi lze najít jiskřičku naděje

Mnichovská krize je událost, jejíž význam se s postupem času vyvíjí a lze ji ocenit jen jako víno – po letech zraje. Když si Chamberlain a Daladier s Hitlerem podali ruce, učinili tak ve snaze vyhnout se další světové apokalypse. Netušili, že se z „Mnichova“, „mnichovství“ a „politiky usmírování“ stanou politické zbraně, nebo dokonce nadávky. A už vůbec je nemohlo napadnout, že přijetí mnichovské dohody vyústí v české trauma, které během války – a hlavně po ní – způsobí celonárodní pivot ze Západu na Východ.

I ty nejvýznamnější postavy českých dějin zná mimo domácí prostředí jen málokdo. Na teologických fakultách snad zmíní jméno Jana Husa, pro budoucí učitele možná něco znamená Jan Amos Komenský, a pokud výuka dojde tak daleko, studenti by se mohli dozvědět o Václavu Havlovi. V zásadě ale platí, že Češi své dějinné události prožívají sice intenzivně, ale bez publika a v osamění. Ve světových dějinách zanechává český národ stopy jen prostřednictvím svých porážek, k nimž – kromě Bílé hory – patří únor 1948 a ruská invaze v srpnu 1968. Zcela výjimečné postavení náleží v řadě českých katastrof mnichovské dohodě. Je to událost, které se žádná učebnice dějin 20. století nevyhne.

Způsob, jakým Velká Británie a Francie v roce 1938 „vyřešily“ československo-německou krizi, dává světu možnost vidět, že politika usmírování nacistického zla pomocí ústupků vytvořila iluzi míru a na několik měsíců zavedla Západ do slepé uličky. Ukázalo se, že ústupky Hitlerovi nepřinesly mír, ale byly naopak vstupní branou do hlavního dramatu, které vypuklo útokem na Polsko o rok později. Proto má dnes „Mnichov“ význam hlavně pedagogický, jako důkaz, že se zlem se nemá vyjednávat. V tomto duchu výraz

používali politici ve 20. století – Margaret Thatcherová nebo George H. W. Bush. Ne vždy měli pravdu. To, že politika usmírování vůči Německu katastrofálně neuspěla, neznamena, že by se každá krize měla automaticky řešit vojenskou silou. Na tanky a bomby Hitlera mohly odpovědět jen tanky a bomby Spojenců. Totéž ale neplatí vždy a všude. Když má člověk v ruce dobré klady, musí se bránit představě, že všechny problémy jsou hřebík.

V očích světa je dnes mnichovská dohoda poznámkou pod čarou: byl to neúspěšný pokus zabránit válce. V českém prostředí ale hraje ústřední roli pomnichovská kapitulace. Ve světě se o ní příliš nemluví, a tak jen Češi vědí, že podemlela základy jejich národního sebevědomí a připravila půdu pro morální kolaps druhé republiky. Dramatický růst KSČ od jara 1945 a volební triumf komunistů v květnu 1946 jsou do jisté míry produktem „Mnichova“ a zářijové kapitulace.

Důsledky zářijové krize dodnes trpí celé generace. V polovině šedesátých let jsme o nich nekonečně diskutovali jako kluci. O dvacet let později jsem v Bostonu už jako akademik dostal pozvání o tématu mluvit na historické konferenci. Naše dospělá diskuse se od předchozí – klukovské – z šedesátých let nijak zásadně nelišila: pevnosti, mobilizace, „Sudeťáci“, wehrmacht, von Rundstedt, Syrový, Spojenci, Stalin, zrada.

Zejména koncept zrady drží české chápání „Mnichova“ při životě. Jen málokdo přitom chápe, jak rozhodně stála v roce 1938 občanská společnost ve Francii a Británii proti válce. Představa, že usmírovači věřili Hitlerovi, zatímco jejich kritici by s ním šli do války, je falešná. Válka západních demokracií proti třetí říši nebyla v roce 1938 uskutečnitelná. Vzbouřily by se proti ní všechny vrstvy a sabotovali by ji profesionální vojáci. Ani kritik usmírování Winston Churchill si v roce 1938 válku nepřál. Zažil vojenský vstup nacistů do Porýní, anšlus Rakouska a Chamberlainovy tři schůzky s Hitlerem, ale nikdy v té době do válečných tamtamů

neububnoval. Churchill se od tábora usmiřovačů lišil ne v tom, zda v září 1938 zahájit válku, ale v tom, jak rychle a jakým způsobem (ofenzivně, nebo defenzivně) pro budoucí konflikt s Hitlerem zbrojit.

Československou zářijovou krizi popsal Edward Hallett Carr, britský diplomat a historik, v prvním vydání své knihy *The Twenty Years' Crisis*. Píše, že na podzim roku 1938 byla rovnováha moci v Evropě tak asymetrická, že Československo muselo ztratit část území a pak i nezávislost. Necháme-li stranou otázku spravedlnosti, říká Carr, bylo lépe, že k tomu došlo „v důsledku diskusí u stolu v Mnichově než v důsledku války velkých mocností nebo lokální války mezi Německem a Československem“. A dodejme, že když 15. března 1939 ukázal Hitler svou nenasytnost, nastala nová situace a Britové

s Francouzi reagovali nezpochybnitelným závazkem bránit suverenitu Polska. Bylo jednou z českých tragédií, že v té době už jejich stát neexistoval.

Dalším z důvodů, proč by Británie a Francie nemohly jít na podzim 1938 do války s Hitlerem, byla politika Sovětského svazu, který prostřednictvím komunistických stran systematicky západní demokracie rozleptával. Dělo se tak v intencích Stalinova dlouhodobého plánu na dohodu s Hitlerem. V lednu 1936 se za Moskvou uskutečnila instruktážní schůzka asi třiceti vůdčích osobností kominterny se spolupracovníky Stalina. Hlavní referát měl Nikolaj Ježov. Začal tvrzením, že se prý „mezinárodní plutokracie“ snaží zahnat třetí říši a Sovětský svaz do války. Stalin ale jejich plány prohlédl a s Německem naopak uzavře

spojeneckou smlouvu. Moskva potřebuje, aby třetí říše – obranná hráz Sovětského svazu proti Západu – zůstala silná a stabilní. Pokud by Francie a Británie vyhlásily Německu válku, řekl Ježov, bude povinností všech evropských komunistů mobilizaci bojkotovat a případný útok Spojenců na německé cíle neutralizovat. Nepřekvapuje, že o těchto aspektech „Mnichova“ nepsal Václav Král. Problém je, že se o nich nepíše ani dnes.

A konečně dalším důvodem nemožnosti jednotné česko-francouzské a britské fronty se Sovětským svazem proti Hitlerovi byla čistka Rudé armády. Těsně před „Mnichovem“ nechal Stalin popraviti tři z pěti sovětských maršálů, patnáct z šestnácti armádních velitelů, všech jedenáct vicekomisařů války, 90 % generálů a 80 % plukovníků. Dohromady šlo o téměř 40 000 důstojníků ozbrojených sil. Mezi těmi, kdo čistku přežili, mělo jen 7 % vojenské vzdělání. I to byl jeden z důvodů, proč ve Francii a Británii v roce 1938 převládli usmiřovači.

Je přirozené, že zářijová krize vypadá jinak z pohledu Moskvy, Londýna a Paříže a jinak z pohledu domácího. Kreml spřádal své revoluční plány, zatímco Londýn a Paříž situaci nahlížely pragmaticky. Žádný národ ale nemůže dělat jen to, co je výhodné. Nemůže jít bojovat, jen když má záruku vítězství. Edward H. Carr mohl z pohodlí Londýna napsat, že když už mělo ke ztrátě československého území dojít, pak bylo lépe, že k tomu došlo dohodou, ne po zničující válce. Ale kapitulace z 30. září 1938 nebyla jen přijetím mnichovské dohody. Byla to rezignace na národní hodnoty a stát.

„Mnichov“ není v Česku problém politický nebo vojenský, ale morální a etický. Beneš řekl na Hradě generálům, že „národ na jatka nepovede“. Snad to není výrazem arogance, když řeknu, že se mělo bojovat. Podívejme se ale na příklad Mélosu, ostrova, který se během peloponéské války mezi Athénami a Spartou rozhodl zůstat neutrální. Delegace Athéňanů přišla v roce 416 př. n. l. občanům Mélosu vysvětlit, že jejich neutra-

litu nebudou dál tolerovat. Athénští generálové nabídli Méloským život, pokud se vzdají suverenity, podvolí se a začnou platit daně. Jinak je čekají válka, porážka a smrt. Jak se dalo čekat, občané Mélosu protestovali a odvolávali se na mezinárodní právo. To je ale privilegium mocných, odpověděli Athéňané a představili Méloským flotilu svého námořnictva, těžkou pěchotu a lučištníky, kteří čekali na rozkaz k útoku. Tomu navzdory, Mélos vydírání odmítl a rozhodl se bojovat. Athénští svůj slib splnili. Po vítězné válce všechny méloské muže zavraždili a ženy s dětmi prodali do otroctví. Dříve prosperující ostrov se z porážky nevzpamatoval. Příběh Mélosu by si měl prostudovat každý, kdo si myslí, že má v otázce zářijové kapitulace jasno.

Všichni účastníci mnichovské konference za své podpisy na závěrečném protokolu zaplatili. Jména Daladier a Chamberlain mají dodnes silně negativní odér. Dokonce i Hitler, jak sám později přiznal, odcházel od jednacího stolu s pocitem porážky.

Chtěl totiž válku a diplomaté mu vnutili vyjednaný mír. Bylo by prý pro Německo lépe, řekl později, kdyby rozpoutal světový konflikt už na podzim 1938, ne až o rok později.

Jediným vítězem „Mnichova“ je Stalin, protože ho nikdo nepozval. Je ukázkou účinné komunistické propagandy, že jméno masového vraha a spojence Hitlera dnes mnoha uším zní lépe než jméno Angličana, který se, jakkoli neúspěšně, snažil zachránit mír.

V každé šedi lze najít jiskřičku naděje. Nedávno jsme viděli, že se svět z tragédie „Mnichova“ poučil. Americký prezident Joe Biden v OSN varoval, že na ruskou válku proti Ukrajině nelze reagovat „usmiřováním“. Mírové konference nebo rozparcelování země by nic nevyřešily. Putin hraje o všechno a jeho vojenská porážka je předpokladem všech dalších plánů. Zdá se, že mnichovská lekce – alespoň na Západě – zapustila kořeny v úrodné půdě.

Ludmila Rakušanová Mnichovská zrada? Otázka je, kdo zradil koho

„V roce 1938 nás zradili západní spojenci, protože Adolfu Hitlerovi naservírovali Sudety na zlatém podnosu. Nemohli jsme nic dělat, rozhodovalo se o nás bez nás. Jsme jen malý národ obklopený velmocemi...“ – tak nějak zní narativ, který se v Česku udržuje dodnes. A ovlivňuje nás víc, než jsme si ochotni připustit.

Představme si, že by oné noci z 29. na 30. září 1938 neseděl ve vedlejším pokoji mnichovské Führerbau, kde Chamberlain, Daladier a Mussolini dojednávali s Hitlerem postoupení českého pohraničí nacistickému Německu, Edvard Beneš, ale někdo jako Volodymyr Zelenskyj. A že by tudíž věděl, jako to tehdy věděl Edvard Beneš, že Československo vybudovalo

na svých hranicích úžasný obranný systém dělostřeleckých tvrzí, bunkrů a kulometných pevnůstek, že jeho zbrojní průmysl jede na plné obrátky a vyrábí vysoce kvalitní zbraně, o které je zájem všude ve světě, že československá armáda se po důkladném přezbrojení v třicátých letech, řečeno slovy Eduarda Stehlíka, „stala jednou z nejlépe vybavených armád v tehdejší Evropě“.

Ale především by věděl, že když vyhlásil 23. září 1938 ve 22 hodin 15 minut všeobecnou mobilizaci, hlásili se první záložníci u svých útvarů už hodinu poté. A že do milionové armády narukovalo, navzdory zákazu ze strany sudetoněmeckého pohlavára Konrada Henleina, i na 40 % sudetských Němců.

Jenže oné tragické noci z 29. na 30. září 1938, kdy se v mnichovské Führerbau de facto rozhodovalo o osudu Evropy, neseděl ve vedlejším pokoji statečný vůdce, ale poddajný úředník. Takže se dějiny začaly ubírat cestou, kterou známe. Karel Pacner píše ve své knize Osudové okamžiky Československa, že „se nacisté po obsazení

Sudet a poté i zbytku republiky okamžitě zaměřili na opuštěné opevnění, které se pro ně stalo místem pro získávání zkušeností. Němečtí generálové, kteří se se systémem opevnění seznámili, ho považovali za hrozivý a vyjádřili úlevu, že ho nemuseli dobývat. Při pokusné střelbě se ukázalo, že německá děla neměla proti československým bunkrům zamýšlenou účinnost.“ Faktem je, že přijetím mnichovské dohody naservírovala Benešova vláda nacistům na zlatém podnose i celý československý zbrojní průmysl. Včetně obsluhy, která si myslela své, ale navenek nereptala.

Tenkrát, na podzim roku 1938, na prahu druhé světové války, se totiž poprvé v novodobém samostatném Československu rozprostřel „hřbitovní klid“. Lidé rezignovali. A to tak dokonale, že exilový odboj musel o dva roky později poslat z Londýna kvůli malé aktivitě domácího odboje do protektorátu parašutisty v rámci akce Anthropoid, aby ospravedlnil stanovisko zahraničního exilu, že Československo má právo na to, aby bylo po válce obnoveno ve svých původních hranicích. Zahraniční odbojáři, parašutisté Jozef Gabčík, Jan Kubiš, Adolf Opálka, Josef Valčík, Josef Bublík, Jan Hrubý a Jaroslav Švarc, „zemřeli za nás“, a to doslova. A spolu s nimi zemřelo víc než 5000 českých občanů, kterým se nacisté pomstili za smrt říšského protektora Heydricha, jednoho z hlavních organizátorů holocaustu.

Rozhodnutí podvolit se mnichovskému diktátu obhajoval Edvard Beneš po návratu z Mnichova tváří v tvář šokovaným vojákům a slzícím generálům tvrzením, že jinak bychom prý „ztratili samostatnost a národ by byl vyvražděn“. Samostatnost jsme poté ztratili na nikoli jen šest let válečných, ale i na víc než 40 let pod totalitní diktaturou. Národ nebyl vyvražděn, ale byla mu soustavně, od generace ke generaci, lámána páteř.

Důsledky neseme dodnes. Dodnes se v široké veřejnosti traduje, že Edvardu Benešovi nezbylo než přijmout mnichovský diktát, protože nás spojenci zradili. Dodnes je Edvard Beneš ctěn coby následník legendárního T. G. M., jako státník, kterého sice semlela doba, ale myslel to dobře.

Nebyl to ale ve skutečnosti právě on, kdo přispěl svým náhlým a nečekaným útekem do exilu k tomu, že tady lidé mají sklon a priori nedůvěřovat politikům? Jak je možné, že zdejší společnost nechápe předválečné opevnění československých hranic, které se podařilo vybudovat za necelé tři roky, jako výjimečný počin svých předků, na který může být právem hrdá, ale zajímá se o něj maximálně jako o kuriozitu, dobrou tak akorát na geocaching? Jak to, že se pořád považujeme za „malý národ“, když jsme co do počtu obyvatel v Evropské unii na devátém místě ze sedmadvaceti? A nevysvětluje právě narativ o mnichovské zradě, proč tady má tolik lidí téměř v genech, že vůči Západu je radno být ve střehu? Je na čase se ptát, kdo koho vlastně zradil.

Okupace Kolonizace

4. názorové fórum
Památníku ticha

Rezidence primátora
hlavního města Prahy
19. března 2024

21 Petr Hlaváček
23 Petr Bednařík
26 Martin Mahler
28 Lucie Korcová
30 Paweł Ukielski
32 Petr Koura
35 Antonie Doležalová
38 Petr Placák

Dramaturgie:
Tereza Žižková

Moderace:
Karolína Koubová

Petr Hlaváček Trpíme selektivní paměť?

Žijeme v časech, kdy se pojem „okupace“ naléhavě a varovně vrátil do našeho každodenního evropského slovníku. Nejde tudíž ani v našem českém kontextu pouze o jakousi vzpomínku na hrůzy 20. století související s německým nacionálním socialismem nebo sovětsko-ruským bolševismem. Latinské sloveso „occupare“ znamená obsadit, uchvátit, zmocnit se, někoho přepadnout či napadnout... A to od roku 2014 sledujeme takřka v přímém přenosu, poněvadž eurasijské Rusko, které řídí Putinův kremelský gang, hlásící se k těm nejbrutálnějším ruským imperiálním tradicím, věrolomně přepadlo Ukrajinu. A okupuje významnou část jejího mezinárodně uznaného státního teritoria.

Nadto před dvěma lety spustilo masivní vojenskou invazi, kterou můžeme označit jako ruskou genocidní válku proti Ukrajincům jakožto národu a Ukrajině jakožto suverénní zemi. Samotní Ukrajinci, jejich intelektuální, kulturní a politické elity, interpretují vztah Rusů a Ruska vůči Ukrajině

jako „koloniální“, protože Rusko, ať už se oficiálně nazývalo jako Ruské impérium, Sovětský svaz, či dnes Ruská federace, vždy potlačovalo neruské národy, provádělo jejich rusifikaci, a především mělo tendenci stále agresivněji expandovat a připoutávat ke svému imperiálnímu orbitu další satelity, klienty a gubernie.

Český stát, který se od roku 1918 manifestoval v podobě republikánského a demokratického Československa, byl v letech 1938 a 1939 také znásilněn a posléze několik let okupován Hitlerovým nacionálněsocialistickým Německem. Tato okupace znamenala genocidu zdejších Židů a Romů, perzekuci a vraždění českých a československých vlastenců.

Jenže v májovém jásotu roku 1945 nad osvobozením z nacistického jha většina českého obyvatelstva i značná část českých elit jaksi vědomě přehlédly či vytěsnily, že protektorát nacisticko-německý byl nahrazen neméně brutálním protektorátem sovětsko-ruským. Československo pod tlakem Stalinova sovětsko-ruského impéria nebylo ani obnoveno v předválečných hranicích, když došlo k sovětské anexi Podkarpatské Rusi čili Zakarpatské Ukrajiny. Rudá armáda se u nás chovala jako v dobyté zemi, když ze Sudet odvážela část průmyslového zařízení; a záhy si Sovětský svaz vynutil

i dodávky uranové rudy z Krušnohoří, které potřeboval k výrobě atomové bomby.

Nemluvě o tom, jakým zločinným způsobem probíhalo po skončení války, to jest v době míru, vyhánění zdejšího německojazyčného obyvatelstva. Anebo o tom, že sovětské oddíly SMĚŘŠ v Praze i jinde vraždily, zatýkaly, mučily a unášely Čechoslováky ruského, ukrajinského či běloruského původu. Anebo jak se tzv. retribuční soudnictví stalo nástrojem pomsty a likvidace nepohodlných osob.

Takzvaná lidovědemokratická třetí republika z let 1945–1948 nebyla právním státem ani demokracií. Ta spíše než na první republiku navazovala na bezprávní protektorát Čechy a Morava. Československo už prostě nepředstavovalo suverénní stát, nýbrž – za asistence staronového prezidenta Edvarda Beneše a politické elity sdružené v Národní frontě – bylo kolonií Sovětského svazu. A vůbec nebylo třeba čekat na prosovětský komunistický puč v únoru 1948, po němž šéf-politruk KSČ Václav Kopecký zvojnálně pravil, že Pražský hrad je „náš malý pražský československý filiální Kremel“: čímž ovšem zcela adekvátně popsal geopolitické postavení Československa v rámci sovětsko-ruského impéria a sovětizované části Evropy.

A patří to k bolestným selháním českých elit i občanské společnosti, že tuto realitu, kterou Winston Churchill popsal už roku 1946 ve svém fultonském projevu o železné oponě, blahosklonně přehlédly. O koloniálním vztahu mezi Moskvou a Prahou dobře věděli gubernátoři dosazovaní sem rudými cary z Kremlu – včetně těch údajně reformních, jako byli Alexander Dubček a Ludvík Svoboda. Je velkým paradoxem moderních českých dějin, že sovětsko-ruská okupace, trvající od roku 1968 do roku 1991, kdy se rozpadla „říše zla“ čili Sovětský svaz, který dnes válečný zločinec a masový vrah Putin označuje jako „historické Rusko“, je jako zásadní fenomén často vytěšňována a bagatelizována, takže se pak i tzv. normalizace může někomu se selektivní pamětí jevit jako docela fajn husákovský konzumerismus údajně laciného piva, bůčku a žvýkaček Pedro.

A tady jsme u druhého pojmu, který stojí v podtitulu názorového fóra Památníku ticha, paměťové instituce, jež se ukazuje pro naši historickou sebereflexi jako nepostradatelná. Tím pojmem je: kolonizace. A klidně můžeme říct: kolonialismus. Americký historik Philip Curtin definoval kolonialismus jako „opanování jednoho národa prostřednictvím národa jiné kultury“. Německý historik Jürgen Osterhammel se pokusil definici upřesnit: mezi kolonizátorem a kolonizovaným panuje hluboké odcizení; navíc kolonizátor si uzurpuje interpretaci tohoto vztahu, jeho minulosti, přítomnosti i budoucnosti. Z této perspektivy, byť to pro někoho bude nejspíše překvapivé až šokující, můžeme období našich dějin po roce 1945 označit jako geopolitickou sovětizaci a mentální rusifikaci. To jest jako specifický typ sovětsko-ruského kolonialismu uplatňovaný vůči Čechům a Československu. Však i někdejší reformní komunista A. J. Liehm, pozdější exulant, hovořil o Sovětském svazu jako o „koloniálním“ a „okupačním“ impériu.

Pojmy „okupace“ a „kolonizace“ či „kolonialismus“ nepatří, bohužel, do minulosti. Probuzený nacionální šovinismus, velmocenský revizionismus a agresivní imperialismus, aktuálně reprezentovaný především Ruskem, Čínou a Íránem, ohrožuje všechny svobodomyšlné národy a státy této planety. Abychom si udrželi svobodu a tvořivou nezávislost, jako jednotlivci i jako společnost, musíme s občanskou odvahou a intelektuální poctivostí neúnavně čelit všem pokusům o okupaci a kolonizaci našeho myšlení, našich srdcí a duší. Rozhodně tak platí výrok amerického historika Timothyho Snydera z eseje O tyranii: „Buďte stateční: Pokud nikdo nebude ochoten položit život za svobodu, pak všichni zemřou v nesvobodě.“ Anebo mysleme na to, co říkal Václav Havel: „Lhostejnost k druhým a lhostejnost k osudu celku je přesně tím, co otevírá dveře zlu.“

Petr Bednařík Média a 15. březen 1939

Nejrychlejším médiem byl v březnu 1939 rozhlas. Dne 15. března od čtyř hodin ráno přinášel informaci, že od šesti hodin bude německé vojsko obsazovat Čechy a Moravu. České vojsko bylo vyzváno, aby složilo zbraně a nekladlo odpor. Obyvatelstvo mělo jít klidně do práce. V pražské budově rozhlasu se od rána shromažďovali muži v hnědých košilích – mladí ordneři z pražských německých vysokých škol, kteří telefonicky zjišťovali, kde již jsou jednotky wehrmachtu. Když vojsko dorazilo k budově rozhlasu na pražských Vinohradech, došlo k lidské tragédii. Slovenský redaktor Pavel Donner si podřezal žíly a ukončil svůj život skokem z šestého patra na dvůr rozhlasové budovy. Po Mnichovu byl v konfliktu se slovenskými a maďarskými nacionalisty, kteří mu vyhrožovali, že jeho aktivity velmi dobře zná říšské ministerstvo propagandy a bude za ně trpět, až Němci obsadí Prahu.

Vzhledem k rozpadu státu se rozhlas vrátil k názvu Radiojournal, který měl až do prosince 1938, kdy byl přejmenovaný na Česko-Slovenský rozhlas. V březnu 1939 plnil důležitou službu rodinám, které se musely stěhovat ze Slovenska a Zakarpatské Ukrajiny. Rozhlas předával zprávy od členů rodiny, kteří o sobě vzájemně nevěděli.

Hned v prvních dnech protektorátu došlo také k činu, který vstoupil do českých mediálních dějin. Němci uspořádali již 19. března 1939 na Václavském náměstí přehlídku wehrmachtu. Vyžádali si, aby přímou rozhlasovou reportáž zajišťoval František Kocourek, který patřil k nejpopulárnějším rozhlasovým pracovníkům. Posлуhači si pamatovali, jak v roce 1938 připravoval rozhovory s utečenci z pohraničí. Kocourek měl mikrofon umístěný na balkonu hotelu Šroubek, kde vedle něj stál důstojník wehrmachtu. Kocourek se tvářil, že neumí německy, a proto potřebuje překlad vojenských informací. Ve skutečnosti Kocourek uměl německy výborně. Reportáž zajistil, ale posluchačům dal najevo, že skutečně neví

příchod okupantů. Používal různé symboly a jinotaje, z nichž posluchač pochopil Kocourkův protiněmecký postoj. Příkladem byly jeho věty o černé vráně: „Dovolte, abych se zmínil o podrobnosti čistě nevojenské. Odkudsi zdaleka přiletěla nad Prahu také velká černá vrána, která se spustila a plachtila od muzea nad jedoucými světlo- mety a odposlouchávacími přístroji německé armády dolů k Můstku. Divila se asi tomu hluku, který zde slyšela, a obrazu, který viděla pod sebou.“ František Kocourek z rozhlasu musel odejít v červnu 1940. O rok později byl zatčen a v roce 1942 zahynul v Osvětimi.

Rozhlas se přizpůsobil nové době. Už v dubnu oznámil, že byli propuštěni neárijští zaměstnanci a do vysílání nejsou zváni neárijští hosté. Pořady musely být ohlašovány německy, pak teprve česky.

Rozhlas měl v té době 714 531 koncesionářů, čtvrtina žila v Praze (zhruba 183 tisíc).

V českých médiích nastal boj o pozice, který měl své základy již v pomnichovské druhé republice. Do vedoucích funkcí se

dostávali lidé, kteří se cítili nedocenení za první republiky. Působili tehdy jako novináři, spisovatelé, dramatici, ale měli pocit, že společnost neumí dostatečně ocenit jejich schopnosti, a proto neměli funkce, byli řadoví redaktoři, jejich díla nebyla dobře hodnocena. Po Mnichově tito lidé začali vystupovat i v médiích jako velcí kritici první republiky, jako lidé zdůrazňující význam národa, rodné půdy, historických tradic, což často spojili s projevy antisemitismu. Ve svém úsilí pokračovali po vzniku protektorátu, kdy byli ochotni spolupracovat s Němci, aby si zajistili materiální prospěch a společenský vzestup. Pronikali do vedoucích funkcí. Hned po vzniku protektorátu začala v Praze působit prozatímní německá ústředna pro tisk. Němci z těchto českých novinářů vytvořili skupinu tzv. aktivistických novinářů a již v dubnu 1939 je vyvezli na velkou poznávací cestu po Německu, po návratu tito novináři psali texty obdivující Adolfa Hitlera a celý nacistický režim. Mezi tyto novináře, kteří nastartovali v prvních týdnech protektorátu svoji novou kariéru,

patřili například: Karel Lažnovský, Vladimír Krychtálek, Karel Werner, Emanuel Vajtauer, Jaroslav Křemen, Vladimír Ryba či Václav Crha.

Ve svou velkou chvíli věřili také hned 15. března čeští fašisté, kteří si mysleli, že obsadí funkce v české správě protektorátu. Mezi jejich aktivity patřila i snaha ovládnout českou kinematografii. Radola Gajda, předseda Národní obce fašistické (NOF), vydal 16. března rozkaz o poříštění kinematografie. Čeští fašisté měli ovládnout filmové firmy s židovským majitelem. Vydali se rovněž do barrandovských ateliérů, které měly menšinového židovského akcionáře Osvalda Koska. Skupinu vedli člen NOF Zdeněk Zástěra a filmový režisér Václav Binovec, který také měl za první republiky pocit, že filmový svět nedostatečně oceňuje jeho schopnosti. Na Barrandově vystoupili oba s projevem k zaměstnancům zdůrazňujícím loajalitu k Říši a národní pojetí českého filmu bez Židů. Binovec byl i na zasedání správní rady v čele s Milošem Havlem, která s ním ale odmítla o čemkoli jednat. Akce skončila fiaskem. Stejně tak ale celkově snaha českých fašistů o obsazení funkcí v protektorátní správě. Němci neměli o jejich působení zájem.

Hned v březnu byla v Praze zřízena prozatímní německá ústředna pro tisk z příkazu říšského tiskového úřadu v Berlíně. Česká tisková kancelář byla obsazena německými úředníky a začala zprostředkovávat zprávy

německé zpravodajské kanceláře Deutsches Nachrichtenbüro (DNB). Němci stanovili tabuizovaná témata – přesuny německé armády, sebevraždy v souvislosti s novými poměry, zatýkání osob. Neměly být zveřejňovány úvahy o další organizaci českého života, odkazy na historii. Cenzurou procházely fotografie.

V protektorátních médiích hned v březnu fungovala předběžná cenzura, kde ale měli nacisté výhodu, že mohli navázat na praxi pomnichovské druhé republiky. Ústřední cenzurní komise vznikla v září 1938 při ministerstvu vnitra. Zajišťovala cenzuru tisku, filmu, divadla, zásilek, telegramů. Předběžná cenzura probíhala dvě hodiny před vydáním deníků, 24 hodin před zveřejněním ostatních periodik. Komise vydávala pro média číslované tiskové pokyny. Vláda rozhodla 6. prosince 1938, že předběžnou cenzuru budou provádět úředníci Ústředí tiskové dozorcí služby, kteří spadali pod tiskový odbor předsednictva ministerské rady. Na okresních úřadech cenzuru zajišťovali tiskoví referenti. V tomto směru tedy bylo pro Němce jednoduché, že mohli využít systém nastavený v druhé republice. I za protektorátu tedy cenzuru médií prováděli čeští úředníci Ústředí tiskové dozorcí služby. Ti dostávali pokyny od skupiny pro tisk, která působila od dubna v nově zřízeném úřadu říšského protektora.

Martin Mahler Odlidštění obětí

Tento proces má vnější, na povrchu zejména byrokraticko-výkonnou stránku postupného zbavování lidských práv a svobod – o tom se dozvídáme od historiků a samotných pamětníků. Skrytějším, ale o to podstatnějším záměrem takového plánu je odlidšťování zevnitř, kdy občané (dobrovolně či nedobrovolně) spolupracují na destrukci své vlastní občanské a lidské identity. Ultimátním cílem je zredukovat člověka na objekt a statistický údaj a posléze ho zcela negovat. Pokud se podaří zlomit vnitřní rezistenci či odolnost proti takovému cílevědomému tlaku, který se zpočátku odvíjí v pozvolných krocích, např. formou neosobních vyhlásek, zákazů a veřejně viditelných označení (jejichž porušení nebo zanedbávání je trestáno podobně

jako běžné občanské přestupky či zločiny), nemají oběti příliš možností se aktivně bránit. Na podobné diskriminaci nebo vydělení skupiny občanů zpravidla spolupracují a vykonávají ji všichni občané – oběti, pachatelé i přihlízející. Společnost nemá proti zavedení tohoto druhu kolektivní iracionality mnoho přirozených obranných prostředků. Sdílená, epidemicky se šířící úzkost a pocit ohrožení zpravidla bývají dostatečným faktorem k opuštění tzv. společenské smlouvy. Tato smlouva zakazuje napadání a vraždění spoluobčanů. Celá její demontáž musí probíhat v pevném časovém plánu – jinak by se mohla zvrhnout ve všeobecnou anarchii, resp. bezzákonnost (anomii). Proces odlidštění probíhá vždy primárně na úrovni zákonů a institucí, nikoli malých neformálních skupin. Změna zákonů směřuje k izolaci a odcizení velkých skupin obyvatelstva a k fašizaci sociálního prostoru. Čím kultivo-

vanější a asimilovanější – a tedy i disciplinovanější – oběti jsou, tím méně aktivní odpor pravděpodobně mohou klást vůči perzekuci. Bezmocně se podvolují destrukci své občanské a následně i lidské identity. Důležitou roli při této patologické adaptaci – není-li šance utéct – může hrát nevědomá identifikace s agresorem a jeho záměry, která je pokusem přizpůsobit se násilí v bláhové naději na přežití. Oběť přejímá způsoby, jakými s ní zachází perzekutor (např. ponižování, zbavování důstojnosti) a obrací je proti sobě.

Následky takové adaptace mohou být fatální, protože způsobují zevnitř postupné odumírání citlivosti vůči sobě i bližním, více méně trvalou změnu ve struktuře osobnosti a traumatické poškození po zbytek života. Protektorátní zkušenost byla předstupněm terezínských zkušeností a ta zase předstupněm osvětimské zkušenosti. Tato triáda představovala postupné kontinuum sestupu do pekla totální dehumanizace.

Lucie Korcová

Měli jsme být lepší

Historii 20. století se ve vysílání Českého rozhlasu věnuji už několik let, a to jak ve zpravodajství Radiožurnálu, tak v publicistických pořadech Českého rozhlasu Plus. Téměř na každou odvysílanou reportáž nebo pořad mi často v e-mailu „přistanou“ reakce posluchačů a je zajímavé, jak se proměňují. Pokud by člověk chtěl na svoji práci poslouchat jen chválu, pak by bylo jistotou natáčet reportáže a rozhovory pouze třeba o našich letcích u RAF nebo odbojářích, jako byli Josef Mašín nebo Václav Morávek. To jsou totiž ti hrdinové, kterých si vážíme, ke kterým možná i vzhlížíme a do kterých si často a rádi promítáme chování celého československého národa během druhé světové války.

Pak jsou ale i výročí, jako je právě to, o kterém tu mluvíme dnes. Tedy 15. březen 1939. Den, kdy německá vojska dokonala zkázu Československa, den, kdy nacisté na dalších šest let převzali nadvládu v českých zemích. A tady už se nám to začíná malinko zamotávat.

Myslím si, že to zdaleka není jen doména Čechů, ale nejspíš národů po celém světě,

že se někdy možná až příliš urputně držíme zažitých výkladů historie, které nám umožňují, abychom se vnímali jako ti, co vždycky stáli na správné straně a statečně se snažili vzeprít osudu, který nám byl vlastně od počátku vnucen vnějšími okolnostmi a vlivy. Zkrátka ti dobří, hodní Češi proti zlým Němcům. A pro spoustu z nás je těžké se vymanit z takového černobílého vnímání vlastní historie.

Viděla jsem to třeba na příkladu seriálu, který jsem připravila před čtyřmi lety k 75. výročí Pražského povstání. V posledním díle někteří z pamětníků vzpomínali na to, že stín na tu radost ze svobody a konce války vrhalo to, jak se někteří Češi chovali vůči některým německým civilistům včetně žen a malých dětí. Dodnes mi utkvěla věta: „Měli jsme být lepší.“

A zatímco na celý seriál mi chodily od posluchačů veskrze milé a pozitivní reakce, právě tento se setkal s velkou a výraznou nevolí. Ne kvůli tomu, co se skutečně odehrálo, ale právě proto, že si vůbec dovoluji poukázat na to, že se to dělo. Podobně jako když v souvislosti s okupací v březnu 1939 zmíníte, že někteří Češi začali téměř okamžitě kolaborovat s Němci.

Samozřejmě chápu, že je často těžké přijmout, že jako národ jsme se ne vždy

zachovali tak, jak bychom si dnes nejspíš přáli nebo si představovali. Na druhou stranu – a pokud bych pokračovala v tom jednoduchém rozdělování na hrdiny a zrádce – tak za mě je i ta „skutečná“ česká, potažmo československá historie úžasná právě v tom, že nic černobílé není. Stejně jako není černobílý nikdo z nás. A že ty hrdiny a zrádce oddělovalo jen to rozhodnutí, které udělali. A to právě na historii miluji nejvíc, že je plná takových příběhů. Příběhů skutečných, často obyčejných lidí a ty jejich příběhy jsou o to zajímavější, oč víc jim necháme té skutečné syrovosti. A když přestaneme ty naše hrdiny odosobňovat, přestaneme je stavět na piedestal a dělat z nich jen dokonalé bytosti z mramoru, zjistíme, že jsme schopní se s nimi nejen lépe ztotožnit a pochopit jejich jednání, ale i jejich osud lépe přiblížíme mladším generacím. To se nám v rozhlase potvrdilo před dvěma lety během série historických rekonstrukcí vysílaných k atentátu na Heydricha, kdy jsme se snažili té sedmičce z kostela svatých Cyrila a Metoděje vrátit i jejich povahové rysy, jejich koničky a třeba i neřesti. A na to právě spousta mladých lidí reagovala hodně pozitivně.

A podobně bychom měli přistupovat ke zrádcům. I oni mají své příběhy, své špatné, ale i dobré stránky.

Ale abych byla zcela upřímná, ono se to snadno říká, pokud jde o lidi, kteří s vámi přímo nesouvisí. Jakmile jde o někoho z vašich příbuzných, tento racionální přístup začíná mít trhliny.

Krátce poté, co německá vojska dokončila operaci Březnový vítr a nad Pražským hradem zavlály vlajky se svastikou, začala se psát i jedna podstatná kapitola života mé rodiny, která nás všechny ovlivňuje dodnes. Myslím, že já a moje posedlost událostmi druhé světové války jsme toho jasným důkazem.

Ten příběh se u nás doma vyprávěl od té doby, co si pamatuju. Jak pro mého pradědu přišlo jednoho listopadového dne roku 1941 domů gestapo. Jak moje prababička zachovala klid a rozvahu a poslala svého syna, aby varoval jeho spolupracovníky. Jak byl praděda za protinacistický odboj odsouzen. Jaký to byl rovný a férový chlap. Tohle všechno vím od své babičky, které bylo toho osudného listopadu 1941 osm let. Zkrátka praděda u nás doma stál taky na tom pomyslném piedestalu.

Jako dítě jsem pradědu vnímala jako nějakého rytíře, který bojoval proti drakům. Když jsem byla o něco starší, bylo pro mě jeho zapojení do odboje nezpochybnitelný fakt. Vždyť o pradědovi se píše v knize o rodu Mašínů, kterou záhy po válce věnovala naší rodině Zdena Mašínová starší. Vždyť mi babička téměř na podpis krví a jen na dobu nezbytně nutnou téměř obřadně půjčovala mariášové karty, které si její táta ve vězení vyrobil. Tak o čem bych mohla pochybovat!

V dospělosti jsem celý ten příběh dlouho brala prostě tak, jak mi byl vštěpován. Nepátrala jsem po podrobnostech v archívech. Nic si neověřovala. Ale před pár lety mi došlo, že to nedělám proto, že by nebylo co dalšího objevovat. Ale naopak jen z pouhého strachu, že najdu něco, co nechci. Co navždy zničí ten neposkvrněný a pečlivě vybudovaný obraz. Protože co když se babička spletla? Co když to jako dítě špatně pochopila. Co když praděda nebyl v žádném odboji. Nebo co hůř, co když donášel a udával svoje sousedy a přátele?

Čím víc jsem se ale zabývala československou historií v době protektorátu, čím víc jsem s ostatními diskutovala o tom, že se na naše dějiny musíme dívat střízlivě a pravdivěma očima, tím víc mi docházelo, že jsem vlastně pokrytec.

A tak jsem před několika lety zahájila dlouhou cestu po archivech. Dodnes si pamatuju, jak se mi třásl ruce, když jsem poprvé vstupovala do vojenského historického archivu na Ruzyni. Jak jsem ještě na poslední chvíli musela ve svojí hlavě umlčet hlasy, které mi říkaly, jestli není lepší žít v nejistotě. A taky dodnes cítím, jak se mi ulevilo, když mi archivář řekl: Tady to je. Váš praděda byl skutečně tím legendárním spolupracovníkem Tří králů.

Trvalo ještě dlouho, než jsem se dostala ke všem dokumentům, k nacistickým výslechovým protokolům, než jsem všechna svoje zjištění mohla konzultovat s historiky. Dneska už vím, že praděda byl skutečně hrdina. A zároveň od dalších příbuzných vím, že byl tvrdohlavý, řídil auto až příliš rychle, byl tvrdý na sebe i svoje okolí, ale taky byl pracovitý a v těch nejtěžších chvílích svého života morálně pevný.

Jsem ráda, že jsem nakonec našla odvahu začít sama u sebe. I když na konci mohlo být cokoliv, pravda je vždycky ta nejlepší verze každého příběhu.

Paweł Ukielski (Muzeum Varšavského povstání, Ústav politologických studií Polské akademie věd)

Březen 1939 v Československu a poučení do budoucnosti

Německá okupace českých zemí, vytvoření protektorátu Čechy a Morava a vznik Slovenského státu jsou události nerozlučně spjaté s tehdy v Evropě uplatňovanou politikou appeasementu a mnichovskou dohodou, která vynutila na Československu postoupení Sudet Němcům. Britský premiér Neville Chamberlain, mávající papíry s textem dohody a chlubicí se, že přivezl „mír pro naši dobu“, se stal symbolem hanebné politiky, kterou výstižně shrnul jeho politický rival Winston Churchill: „Měli na vybranou mezi válkou a hanbou, zvolili si hanbu a budou mít i válku.“

Než však došlo k válce a Chamberlain spolu s druhým architektem Mnichova Édouardem Daladierem stanuli tváří v tvář totální porážce politiky appeasementu, museli čelit prvnímu a spektakulárnímu důkazu jejího nezdaru. K jejich naprostému zaskočení Adolf Hitler, místo aby se spokojil s kořistí, již mu zajistila mnichovská dohoda, byl naopak povzbuzen a rozhodl se obsadit celé české území a podřídit si Slovensko, které vzniklo jako formálně nezávislý stát.

Šok, který Chamberlain utrpěl, způsobil, že se Velká Británie rozhodla poskytnout Polsku 31. března 1939 záruky, že v případě německé agrese Londýn poskytne Polské republice ozbrojenou pomoc. Tyto záruky byly později stvrzeny polsko-britskou spoje-

neckou smlouvou z 25. srpna a ve svém důsledku vedly 3. září 1939 k vyhlášení války třetí říši ze strany Spojeného království.

Události mezi mnichovskou dohodou a okupací českého území a vytvořením protektorátu směřovaly k jediné věci: k rozpadu Československa. Zde bychom mohli hovořit o určitém ponaučení, které roky 1938 a 1939 přinesly do budoucna. Ústavní změny a vytvoření druhé republiky, která přiznávala Slovensku autonomii, neuchránily stát před rozpadem – 13. března 1939 dal Hitler slovenským politikům, Ferdinandu Ďurčanskému a Jozefu Tisovi, ultimátum, v němž po Bratislavě požadoval vyhlášení nezávislosti a vyhrožoval, že jinak dá svolení k obsazení celého slovenského území Maďarskem.

Československo bylo „sňatek z rozumu“ – v roce 1918 vzniklo a dalších 21 let existovalo proto, že zde byly silné stmelující faktory. Pro Čechy byla takovýmto pojivem německá hrozba, pro Slováky hrozba maďarská. Dokonce i státní ideologie čechoslovakismu, existence jednoho československého národa, se kterou se ztotožňovalo mnoho Čechů, byla chytrým tahem, který umožňoval považovat meziválečné Československo za národní stát: „Čechoslováci“ tvořili dohromady za první republiky kolem dvou třetin obyvatelstva, přičemž samotných Čechů by bylo necelých 50 % a Slováků bylo o mnoho méně než Němců.

V březnu 1939 se situace obrátila: pro Slováky se stalo větší hrozbou, kterou ostatně brutálně vyslovil Hitler, setrvat ve společném státě s Čechy. V onom historickém okamžiku by takovéto rozhodnutí s největší pravděpodobností znamenalo maďarskou okupaci.

Po roce 1989 se sice neobjevilo tak reálné ohrožení, ale neexistovaly už také žádné zásadní faktory, které by federaci držely pohromadě. Poslední z těchto spojovacích článků, komunismus a sovětská centralizace, zmizely spolu se sametovou revolucí a žádný nový je nenahradil. V této situaci se „manželství z rozumu“ rozešlo, i přes četné pokusy politiků o jeho záchranu. Pozorovatel, mající na paměti události z března 1939, by tedy neměl být příliš

zaskočen událostmi, jejichž svědkem se stal v letech 1990–1992.

Zcela samozřejmou druhou „lekcí“ a poučením z historie, které vyplývá z událostí mezi zářím 1938 a březnem 1939, je totální selhání politiky appeasementu. Myšlenka, že diktátor, kterému svět ustoupí v domnění, že se po dosažení úspěchu zastaví a nebude pokračovat v dalším dobývání, je zcela naivní a přinesla jen povzbuzení k další agresivní politice. Toto poučení je bolestně aktuální v dnešní době, tváří v tvář brutální ruské agresi na Ukrajině. Putin nemusel čelit ostré reakci, když napadl Gruzii, Rusko se nesetkalo s adekvátní reakcí ani po anexi

Krymu a po zahájení války na Donbasu. Toto povzbuzení způsobilo, že se ruský diktátor 24. února 2022 uchýlil k totální invazi na Ukrajinu.

Ukrajina dnes platí cenu, kterou Československo a poté i Polsko zaplatily za politiku appeasementu, prosazovanou Velkou Británií a Francií. Avšak Francouzi a Britové si (jak doufám!) pamatují, že nedlouho po Praze a Varšavě za to i oni zaplatili vysokou cenu. Nezbývá než doufat, že i když poučení z let 1938 a 1939 nebylo plně využito, dnes už se nikdo nerozhodne pro „appeasement 2.0“ a tolerování ruských dobovačných choutek ve jménu iluzorního míru.

Petr Koura Jak aktualizovat výročí 15. března 1939?

O výročí 15. března jsem v uplynulých letech mnohokrát mluvil do médií, ale toto je trochu jiná příležitost. Takže jsem uvažoval, jak to vztáhnout k dnešní době. Samozřejmě jsem skončil u válečného konfliktu na Ukrajině a položil jsem si dvě otázky, které směřují na českou společnost, nikoli na ukrajinskou. Jak je možné, že si poměrně hodně lidí myslí a veřejně tvrdí, že válka skončí tím, že přestaneme dodávat zbraně a munici Ukrajině, nebo jinak řečeno, že se válka prodlužuje tím, že se někdo brání? Druhá otázka, vlastně teze, která mě zaskočila, je tvrzení, že nějaký stát tím, že je mocný a silný, tak si může dovolit všechno, a nadto, že mu to má být tolerováno. Nechápu, jak se tyhle myšlenky mohou u nás objevovat. A teď jsem si představil,

že by tento přístup byl aplikován v roce 1939 Spojenci, a položil jsem si otázku, jak by v tom případě vypadala připomínka dnešního výročí. Tak třeba takhle: „Deutsches Nachrichtenbüro vydalo před několika dny zprávu, ve které připomnělo významné výročí posledních dní, a sice začlenění Čech a Moravy do Velkoněmecké říše, k němuž došlo přesně před 85 lety v březnu 1939. České země byly tehdy součástí útvaru nazývaného Československo, posledního zbytku versailleského bastarda, a díky moudrosti tehdejších představitelů v čele s prezidentem Háchou, kteří vyzvali obyvatelstvo k zachování klidu a míru, nedošlo ke zbytečnému krveprolití. Jejich mírové úsilí bylo sice později narušeno skupinkou teroristů vyslaných ze zrádné Anglie, kteří dokonce hanebně zavraždili říšského protektora a pokračovatele mírového díla německého císaře Karla IV. Reinharda Heydricha, ale představitelé českého národa naštěstí záhy pochopili, že jedině život ve Velkoněmecké říši a soužití s německým národem mu zabezpečí trvalou existenci. V rezidenci

pražského primátora na Heydrichově náměstí se sešly významné osobnosti německého života v Praze. Promluvil k nim Heinrich Pfitzner, jehož dědeček Josef přivítal 15. března 1939 na Pražském hradě vůdce a říšského kancléře Adolfa Hitlera a zastával poté funkci náměstka pražského primátora, akce se dále zúčastnili...“ Ale dost. Už se nechci dál vcítovat do nacistického propagandisty. Nějak mi to nejde, selhává mi fantazie. Myslím, že jsme viděli dostatečně, jakou rétoriku by tehdejší nacističtí propagandisté používali.

Já se raději pokusím zaměřit na to, co některé osobnosti toho 15. března 1939 skutečně prožívaly. Na prvním místě bych zmínil Josefa Balabána, tehdy neznámého podplukovníka, který pracoval na generálním štábu. Byl vedoucí dělostřeleckého oddělení, znalo ho jenom pár nejbližších spolupracovníků a kamarádů. Josef Balabán se v noci ze 14. na 15. března účastnil pálení dokumentů na ministerstvu obrany a na generálním štábu. Dokumentů, které neměly padnout do rukou německého nepřítele. Spolu se svojí tehdejší partnerkou, která nám o tom zanechala vzpomínku, složil Josef Balabán přísahu, a sice, že bude bojovat proti okupantům. Tuhle přísahu pak beze zbytku naplnil. Vedle toho, že vedl ilegální pluk Obrany národa, největší protinacistické odbojové organizace, vytvořil také jednu z neúspěšnějších skupin domácí protinacistické rezistence, skupinu, která je dnes označovaná za legendární, a známe ji pod označením Tři králové. Jeho druh Josef Mašín, ten byl asi už známější, protože vystupoval i v některých dobových spisech, třeba o bitvě u Zborova, v knize, která vyšla už v roce 1938. Tak Josef Mašín v noci ze 14. na 15. března 1939 přišel s tím, že ruzyňská kasárna, kde tehdy sloužil, by se měla hájit proti německým okupantům. To ale bylo v rozporu s příkazy, které vydalo tehdejší politické vedení. Došlo ke konfliktu Mašína s jeho nadřízenými. Konfliktu o to bolestnějšímu, že těmi nadřízenými byli jeho přátelé z ruských legií. Josef Mašín byl podle některých svědectví degradován, suspendován a z ruzyňských kasáren vyhozen. Nicméně nazítří 15. března se tam vrátil

za účelem, který, možná řeknete, nebyl úplně chvályhodný. Josef Mašín se vrátil, aby ukradl Němcům zbraně. Takže začal krást hned 15. března. Později líčil, jak tehdy službu konající německý důstojník mu ještě mával, protože ho nenapadlo, že sebejistý důstojník, který přišel s tím, že má odvézt zbraně do jiných kasáren, je ve skutečnosti člověk, který pracuje pro protinacistický odboj.

Čtrnáctého března odletěl do Velké Británie František Moravec, plukovník generálního štábu, který byl významnou osobností vojenského zpravodajství. Když se 14. března dozvěděl, že se chystá okupace Prahy, rozjel se za svými nadřízenými, ti mu to nechtěli uvěřit, a tak Moravec fakticky dezertoval, s jedenáctkou svých nejbližších spolupracovníků sedli do letadla a odletěli do Velké Británie. Patnáctého března v odpoledních hodinách se na Vinohradech konalo setkání kroužku přátel Josefa Škaldy, což byl ruský legionář. Tito muži zde skládali přísahu na základě Žižkova vojenského řádu a její náplní bylo, že budou bojovat za samostatnost národa. Podobná přísaha se konala také v klubovně skautského oddílu v Domažlicích. Domažličtí skauti neměli k dispozici zbraně, neměli pistole, a tak přísahali pouze na zásobník nábojů. Nicméně i oni naplnili svoji přísahu, jeden z nich se jmenoval Jan Smudek a o několik měsíců později se stane nejhledanějším člověkem v protektorátu poté, co zastřelí dva příslušníky německé finanční stráže a předtím ještě postřelí příslušníka klatovského gestapa, který ho přišel zatknout.

Abych nezůstal jenom u nekomunistického odboje, tak zmíním i jednu významnou osobnost komunistického odboje: Julia Fučíka. Kdybych vedl seminář na univerzitě, tak bych se zeptal studentů, jestli vědí, co Fučík dělal 15. března. Nejsme na semináři, tak si odpovím sám. Fučík se rozhodl, že bude psát, ale nikoliv protiokupační letáky, ale román. Juliu Fučíkovi došlo, že okupaci s největší pravděpodobností nepřežije, a nejspíše se rozhodl, že za sebou zanechá literární dílo trvalé platnosti. Mělo se jednat o románovou ságu popisující osudy jeho rodiny od 19. století. Román se měl jmenovat

Pokolení před Petrem a máme z něj pouze fragmenty. Takže tolik několik lidských příběhů, několik lidí, co prožívali 15. března a jak se nakonec zapojili do protinacistického odboje. U Fučíka bych ještě připomněl, že po krátké literární epizodě odešel z Prahy, začal se skrývat mimo Prahu, a dokonce se po podepsání paktu Molotov–Ribbentrop na podzim 1939 stáhl z komunistického odboje a vrátil se do něj až po napadení Sovětského svazu ze strany nacistického Německa, takže se zdá, že měl pochybnosti. Podle některých nepotvrzených zpráv byl dokonce z ilegální KSČ vyloučen.

Takže tohle jsou lidé, kteří nakonec skončili na popravišti, s výjimkou Jana Smudka, který utekl do Anglie.

Chtěl bych to zakončit tím, že jsem se nedávno v nějakém průzkumu dočetl, že tři pětiny mladých lidí nechtějí bojovat za svoji zemi, za naši zemi. Možná je to taky proto, že o těchto pozitivních případech příliš často nehovoříme. Patnáctý březen 1939 je konec samostatnosti Československa, konec občanské společnosti, konec rovných práv Židů a mohl bych tady ještě dlouho pokračovat, co všechno ten 15. březen vlastně ukončil. Ale 15. března 1939 se také zrodil československý odboj. Zrodil se dokonce dřív, než byl vyhlášen protektorát Čechy a Morava, ten je vyhlášen až nazítří 16. března. Takže si připomínejme 15. březen jako den, kdy vznikl český odboj a kdy se řada osobností rozhodla, že bude bojovat proti okupantům.

Antonie Doležalová

Využívejme příležitosti si připomínat

Jakkoli je 15. březen 1939 jedinečným okamžikem v dějinách Československa, a jako takový je třeba jej připomínat a mluvit o něm, je zároveň výmluvným příkladem toho, jak hrozivou bohyní historie je. Protože žádná dějinná událost neexistuje sama o sobě, je vždy součástí historie. A historii dělá historií dlouhodobá perspektiva. Chci proto nabídnout pochopení této jedinečné události v dlouhodobých souvislostech, přičemž se budu držet v oblasti ekonomických procesů, jejichž výzkum je mou doménou.

Už září 1938 a mnichovské rozhodnutí velmocí změnilo Československo – jeho politické elity a systém, mezinárodní postavení, ekonomické poměry a možnosti i místo v mezinárodní dělbě práce. Už tehdy bylo zřejmé, že Československo se v nějaké formě stává součástí „německého hospodářského prostoru“. Březen 1939 ukončil dvacet let svobodné a o demokracii usilující první republiky a otevřel padesátileté období ničení demokracie a svobody. Ano, nacisté si byli nepochybně vždy velmi dobře vědomi, že rychlé zavedení jejich systému řízení do porobených zemí je nejlepším nástrojem k ovládnutí hospodářství příslušné země. Otázka ale je, jakou zemi, v jakém hospodářském stavu, chtěli obsadit. A z pohledu této otázky vznik protektorátu není diskontinuitním zlomem, ale odkazuje nás k ekonomickému vývoji druho- a prvorepublikového Československa a osvětluje mnoho z toho, co se stalo po roce 1945.

Za prvé, Německo a Československo měly podobnou hospodářskou strukturu – průmyslově-agrární. Československo činil atraktivním pro německou expanzi silný podíl dohodového kapitálu na ekonomice – z Československa se prostě stal most do západních neokupovaných ekonomik. K tomu došlo díky nostrifikaci průmyslu po roce 1918, kdy akcionáři s rakouským občanstvím byli nuceně nahrazeni akcionáři českými a dohodovými.

Za druhé, českoslovenští ekonomové byli už v druhé polovině třicátých let upřímně nadšeni státními intervencemi, které Německo provádělo – a nebyli v Evropě sami. To je třeba chápat v tom smyslu, že ekonomové viděli, že malé uzavřené Československo s vyvinutým průmyslem i zemědělstvím v celními tarify rozparcelované Evropě jenom těžko hledá možnosti ekonomického přežití. Návrat do bezcílného prostoru velkoněmecké říše se jevil jako možné řešení. Ještě v roce 1940 se převážná většina hospodářských opatření jevila a byla komentována odbornou veřejností jako přechodná. Při četbě druhorepublikových a protektorátních čísel dobových časopisů a novin se také může zdát, že hospodářský život běžel dál celkem obvyklým způsobem, s občasnými výkyvy a změnami, ale s vcelku remarqueovským klidem: na hospodářské frontě klid. Vývoj už v té chvíli ale šel cestou, ve které nebylo místo pro tržní ekonomiku. V intencích německých hospodářských plánů byla určována produkce co do objemu i skladby, stejně jako její zabezpečení zdroji. Funkci trhu vytěsnilo direktivně stanovené úkoly. Soukromé vlastnictví však zrušeno nebylo – jednotlivé podniky zůstaly v soukromých rukou.

Za třetí, silné státní zásahy do ekonomiky se během první republiky projevovaly existencí velmi širokého sektoru státních podniků – mimochodem, tyto státní podniky byly zdrojem každoročních vysokých deficitů státních rozpočtů – takže nic nového pod sluncem, sto let zažraná tradice. Státní podniky se staly základem smíšené ekonomiky – v ní jsou zboží a služby zabezpečovány nejen soukromým, ale i státním sektorem. Teoretická ani praktická ekonomická veřejnost tuto skutečnost nijak výrazně v převážné míře nezpochybňovaly, spíše se snažily těchto politik využívat. Myšlenky na posílení aktivní role státu v ekonomice byly zkrátka v Československu velmi živé.

Za čtvrté, jako důsledek předcházejícího bodu, koncentrace a monopolizace průmyslu dosáhly takového stupně, že Němci pohodlně pronikli do koncernových ústředí

a ovládli protektorátní hospodářství. A takto koncentrovaný kapitál, navíc centrálně a direktivně řízený, přešel bezprostředně s koncem války do rukou státu jako znárodněný průmysl. Příkladem může být monopolizace filmového průmyslu, ryze soukromé podnikatelské aktivity, s vysokými počátečními vstupy, kdy celý sektor byl během první republiky postupně pokřívován státními subvencemi a direktivami, až v celém oboru existovala pouze jedna velká společnost, kterou převzala německá UFA a následně československý stát.

Protektorát znamenal faktickou ztrátu obchodněpolitické autonomie – ač ta byla vyhlášením protektorátu definována; znamenal totální závislost na hospodářství a plánu hospodářského vývoje Říše a zároveň zapojení protektorátu do stomilionového bezcelního prostoru Říše. To s sebou samozřejmě neslo zavedení německých říšských předpisů na území protektorátu v září 1940, kdy bylo území Čech a Moravy s účinností od 1. října 1940 spojeno v celní a měnovou unii s německou říší. Důležité bylo, že pro

všechny tyto zákony byla jediným autentickým jazykem němčina – i když byly tiskem vydávány i české překlady. Hermann Göring jako šéf úřadu pro čtyřletý plán si sice vyhradil právo rozhodovat o všech zásadních hospodářských otázkách protektorátu, ale podstatná část státních úředníků zůstala českých, i když se zcela nepochybně okupační režim mohl opřít o nezanedbatelnou menšinu německé národnosti uvnitř české společnosti. Říšská marka se stala zákonným platidlem i na území protektorátu, koruna zůstala místním protektorátním platidlem. Národní banka byla přejmenovaná na Národní banku pro Čechy a Moravu a ocitla se pod vedením říšského protektora, samostatná byla už pouze formálně. Hlavním zákonným platidlem se stala říšská marka; poměr k české koruně byl stanoven na 1 : 10.

Válečné hospodářství v okupovaných zemích zasahovalo do všech oblastí života společnosti. Mělo několik hlavních rysů: státní řízení průmyslové výroby, systém povinných dodávek v zemědělství a povinná organizace podnikatelů; přidělový systém

v zásobování, kdy trh byl nahrazen lístkovým systémem; určování závazných cen a kontrola jejich dodržování; státní řízení mezd a rozmisťování pracovních sil prostřednictvím úřadů práce (nástrojem této politiky bylo zavedení nucené práce); kontrola zahraničního obchodu a platebního styku.

Vedle institucionální podpory probíhal také proces změn ve vlastnických vztazích ve prospěch německého obyvatelstva, označovaný ve všech porobených zemích jako politika germanizace, která v ekonomické oblasti používala tři nástroje: převodů majetku do německých rukou, arizace a usidlování Němců na české půdě. Ale ona česká půda byla dost často v českých rukou pouze krátce, od prvorepublikové pozemkové reformy, která byla ukončena teprve v roce 1937. Její součástí byla ale také likvidace domácího obyvatelstva ať už asimilací, deportacemi směrem na východ, nebo tzv. zvláštním zacházením, což byl eufemistický název pro fyzickou likvidaci určitých skupin obyvatelstva.

Co říci závěrem? Vznik protektorátu a rychlá adaptace na německý model řízení jsou odpověďmi na otázku, kterou si pořád málo klademe: Jak mohlo Československo, nejsilnější demokracie i ekonomika střední a východní Evropy, tak rychle padnout pod panství totality sovětského typu? Za prvé proto, že už v meziválečném období se

v Evropě vyvinuly dva systémy centrálního řízení hospodářství, které sevřely Československo do kleští, z nichž mělo pramalou šanci uniknout. Německý a sovětský. Za druhé proto, že sociální, politické i ekonomické prostředí v meziválečném Československu bylo (široce) ochotné akceptovat státní zásahy do ekonomiky. Byl to ostatně prezident Beneš, kdo už v roce 1942, tedy ještě v době války, poznamenal, že liberální společnost je teoreticky i prakticky překonána, že jsme na přechodu z jedné společenské fáze do druhé. Neměl přitom na mysli snad konec demokracie jako způsobu výkonu moci, ale liberalismus v oblasti hospodářské – tedy trh. Mělo se však záhy ukázat, že demokracie kolektivizaci výroby neunesla. Svoboda bez rovnosti je neúplná, ale rovnost bez svobody není vůbec možná. To ukázal vývoj po roce 1945 více než názorně.

Přechod Československa k socialismu nebyl veden žádnou ucelenou teorií, natož teorií marxismu.

Válka ovlivnila hospodářství budoucího komunistického Československa hned trojím způsobem. Vedle obrovských materiálních škod implementovala do hospodářství centrální způsob řízení ekonomických procesů. A poválečné rozdělení Evropy vítěznými mocnostmi umožnilo export sovětského typu ekonomiky.

Petr Placák Rozhodně a kvalifikovaně odmítnout sovětský narrativ

Patnáctý březen 1939 je jedno z dat, která nám zatemňují dějiny. Nahlížíme na něj z úzkého českého hlediska jako na prostou okupaci Československa, jeho zbytku. Považujeme jej za jakési domácí národní zlo – národní ohrožení. To jistě bylo, ale je to pohled úplně z nejnižší roviny, a navíc s ním operovaly i totalitní režimy, které se stavěly být „národní“: jen několik měsíců předtím měli čeští Němci podobně za to, že je naopak přišel Hitler osvobodit z českého područí. Omezení světa totalit na národní otázku, neřkuli na Palackého česko-německé stýkání a potýkání, nám nejen brání vidět druhou světovou válku v jejím kontextu, ale především nám zcela zatemňuje fenomén nacismu, který nebyl ani protičeským hnutím, a dokonce ani německým hnutím. I když se nacisté sami označovali za nacionální socialisty, ve skutečnosti to bylo hnutí, které by

se dalo označit za ultranacionalistické a ultrasocialistické, nebo, chceme-li, za metanacionalistické nebo metasocialistické, a vše, co dodnes spojujeme s nacismem a nacistickou okupací, byly ve skutečnosti jenom dobové nástroje, které nacistické hnutí používalo ke své legitimizaci, k získání vlivu a moci ve staré, tradiční, národní, křesťanské etc. společnosti, kterou ve skutečnosti chtěli nacisté zničit stejně jako komunisté, a na jejich troskách vybudovat novou společnost, jíž bude vládnout nový člověk zbavený nejen dědičného hříchu, ale i dědičných nemocí.

S nepochopením 15. března 1939 je pupeční šňůrou spojeno i naše nepochopení 9. května 1945, který jsme sice posunuli na 8. květen, kdy nacisté kapitulovali, ale to je asi tak všechno – dodnes považujeme květen 1945 za naše osvobození Rudou armádou. Ukrajinci měli kdysi za to, že wehrmacht přijel osvobodit Ukrajinu zmučenou bolševiky. To se ovšem psal rok 1941, kdy měl sovětský režim na svém kontě několik milionů umučených, popravených, utýraných Ukrajinců. Výše uvedené dnes na Ukrajině zastává jen mizivé procento tamních neonacistů, zatímco naše osvobození v roce 1945 režimem, který ruku v ruce s nacisty rozpoutal druhou světovou válku a vše, co s ní souviselo, včetně

decimace národů Sověty okupovaných zemí – Poláků, Baltů, Židů, Ukrajinců, Bělorusů..., je legitimní součástí tuzemského veřejného diskurzu ještě tři a půl desítky let po pádu komunismu a osm desítek let od konce války: učí se to ve školách, píše se o tom v tisku a čeští prezidenti jezdí (jezdili) oslavovat 9. květen do Moskvy, jako kdybychom dodnes byli sovětská (ruská) gubernie.

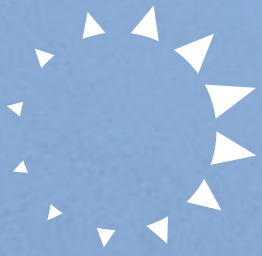
Sověti s nacisty nejen společně rozpoutali druhou světovou válku, byl to také Stalin, kdo pozval Hitlera do střední Evropy, a Moskva pak Berlínu všemožně pomáhala v jeho útoku na Západ. Válka na Západě byla pro bolševiky jedinečná příležitost, jak přiblížit příchod zaslíbeného věku, a měli to být nacisté, kdo v duchu bolševiků roztočí kolo dějin: až se imperialisté v boji s nacisty vzájemně oslabí, Sovětský svaz vstoupí na závěrečnou scénu coby jediný vítěz. Přesně tak budoucí válku, o které byl přesvědčen, že musí nastat, a na kterou se sovětský režim od počátku připravoval, Stalin viděl už ve dvacátých letech.

Když pak megaloman Hitler na svého dosavadního spojence zaútočil, rozhořel se boj dvou zločinných konkurenčních gangů o vládu nad Evropou. Sovětsko-nacistická válka z let 1941–1945 měla zcela jiný charakter, než měla válka Spojenců proti nacistům z let 1939–1945, jejíž cíle stanovila Atlantická charta. Postup Rudé armády do srdce Evropy na konci druhé světové války se konal v rámci zločinného byznysu, který měl „osvobození“ národů východní a střední Evropy jen jako dudlík pro křičící miminko, nebo rohlík pro měšťáky. Obojí platí. Sovětská propaganda o Velké vlastenecké válce, jejíž pomocí totalitní Sovětský svaz ujařmil po válce národy střední a východní Evropy stejně, jak to dělal před válkou, za války a znovu po válce s národy SSSR, je dodnes legitimní součástí tuzemského veřejného diskurzu, ačkoli je de facto součástí či dědičkou sovětsko-nacistického paktu ze srpna 1939 – spiknutí dvou gangsterských režimů proti Evropě.

Patnáctý březen není minulost, ale hrozivá přítomnost. Zakomplexované ruské impérium, které přišlo s rozpadem SSSR v prohrané studené válce o svou říši, podobně jako německá říše po roce 1918 o svou velikost, se chová obdobně jako

nacisté. To, co se dnes děje na Ukrajině, je s událostmi let 1938 a 1939 jako přes kopírák: Putin odmítá ukrajinskou svébytnost, tvrdí, že Ukrajina je součástí kultury (Velkého) Ruska úplně ve stejném modu jako nacisté odmítali svébytnost Rakouska, když ho v roce 1938 anektovali. Putin údajně jen chrání ruskojazyčné obyvatelstvo na východě Ukrajiny, které bylo Ukrajinci ujařmeno. Stejně tak nacisté vtrhli do Sudet „chránit“ tamní německojazyčné obyvatelstvo ujařmené Čechy. Stejně jako Hitler se Sudety a zbytkem Československa měl Putin za to, že anektuje Doněckou a Luhanskou oblast a ze zbytku Ukrajiny vytvoří protektorát v rámci ruské říše, 22. únor 2022 stejně jako 15. březen 1939. Druhá světová válka neskončila, pokračuje dnes na Ukrajině.

Ruský režim se nevyrovnal se svou zločinnou minulostí, naopak ji opět oslavuje a považuje ji za tmel své říšské velkoruské identity, a my k tomu přispíváme. Dosud jsme se nezbavili zcela lživého sovětského (ruského) narativu o tom, že nás Rudá armáda v roce 1945 osvobodila, což není nic jiného než koloniální propaganda. V roce 2004 nesvéprávná česká reprezentace v duchu kolaborantské poválečné Národní fronty přijala zákon Edvard Beneš se zasloužil o stát: Beneš se o stát zasloužil, ale zároveň se zasloužil i o jeho destrukci. Prezident Beneš byl jeden z největších Leninových užitečných idiotů Stalina na Západě. Za užitečné idioty ruskému imperialismu dodnes bohužel slouží i značná část české veřejnosti, včetně jejích elit. Prezident Miloš Zeman se dokonce pokoušel svého nešťastného předchůdce napodobit. Snažil se současnému kremelskému vládcovi Putinovi všemožně se vlichotit a poklonkovat mu, zatímco Putin měl Zemana – stejně jako Stalin Beneše – za toaletní papír, který se použije a pak se zahodí. A Česká republika v tom byla s panem prezidentem. Cítili vůbec Češi kdy nějaký stud, hanbu, ponížení? Pokud pomáháme napadené Ukrajině, a přitom stále živíme lživý sovětský narativ o druhé světové válce, chováme se jako schizofrenici. První věc, co bychom měli udělat, je rozhodně a kvalifikovaně jej jednou provždy odmítnout. Ruské agresí se bránící Ukrajině tím sice nepomůžeme, ale budeme si alespoň moci vážít sami sebe.

Památník
ticha

Memorial
of Silence

Stätte
des Schweigens

Monument
du Silence

